

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

Lənkəran Dövlət Universiteti

"Təsdiq edirəm"

Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
nəzərdə tutulan vəzifəsini icra edən:

dos.Z.I.Məmmədov

" " " " 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 060702- Aqronomluq; İxtisaslaşma-Bitki anatomiyası və morfologiyası

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Autekologiya

Kodu: MİF- BO4.5

Prerekvizit fənn:

Tədris ili: I (2024-2025)

Semestr: II (Yaz)

Tədris yükü: cəmi:150 saat.Auditoriyadan kənar -120 saat, auditoriya saati -30 (15 saat müəhazirə, 15 saat laborotoriya məşğələsi)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

Auditoriya N: 203

Saat: I gün 1s. müəhazirə, III gün (A qrupu-lab.),

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Ağayeva Mələhət Əli qızı ,b.ü.f.d.,dosent

Məsləhət günləri və saati: V gün saat 14⁰⁰-17⁰⁰.

E-mail ünvanı: zooloq.60@mail.ru

Kafedranın ünvanı:Lənkəran ş.,Fizuli küç.170

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas:

1.Банников А. Г., Бакулин А. А., Рустамов А. К. Основы экологии и охрана окружающей среды. — М.: Колос, 1999.

2.Бигон М., Харпер Дж., Таунсенд К. Экология. Особи, популяции, сообщества. — М.:Мир, 1989.- Т. 1,2.

3.Даже Р. Основы экологии. — М.: Прогресс, 1975.

IV.Prerekvizitlər:Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib deyil.

V.Korekvizitlər:Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Ekologiya elmi iki əsas hissədən autekologiya və sinekologiyadan ibarətdir.Autekologiya- ayrı-ayrı növlərin təbii mühitlə qarşılıqlı münasibətini öyrənir. Autekologiya (yunan dilindən autos - özü) ayrı-ayrı orqanizmlərin ətraf mühitlə əlaqəsini öyrənən ekologiya sahəsidir. "Autekologiya" termini 1896-cı ildə Şröter tərəfindən xüsusi olaraq fərdlərin

ekologiyasını təyin etmək üçün təqdim edilmişdir. Autekologiyanın unikal cəhəti orqanizmin həyat dövrü ilə ətraf mühitdəki dəyişikliklər arasında əlaqəni müəyyən etməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər.Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şüanın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokvium nəticələrinə görə.Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir..Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şüanın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

-3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal- əla (A)

81-90 bal-çox yaxşı (B)

71-80 bal- yaxşı (C)

61-70 bal- kafi (D)

51-60 bal –qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı- qeyri-kafi (F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 15 saat , laboratoriya məşğələsi 15 saat .Cəmi 30 saat

N	Mühazirə mövzularının məzmunu	Saat	Tarix
---	-------------------------------	------	-------

1	Mövzu 1: Autekologiya fənninin məqsədi, vəzifələri və digər elmlərlə əlaqəsi Plan: 1.Autekologiya fənninin məqsədi, vəzifələri və digər elmlərlə əlaqəsi 2.Autekologiyanın metodları 3.Autekoloji anlayışlar və qanunlar Mənbə: [1; 2;]	2	
2	Mövzu 2. Autekologiyanın nəzəri əsasları, qanunları Plan: 1.Libixin minimum qanunu 2.Şelfordun tollerantlıq qanunu 3.Stenobiont və euribiont orqanizmlər 4.Ətraf mühitin ekoloji tutumu Mənbə: [2;3;)	2	
3	Mövzu 3: Autekologiyanın əsas prinsipləri Plan: 1.Ekoloji optimalıq prinsipi 2.Növlər ekologiyasının fərdilik prinsipi 3.Məhdudlaşdırıcı amillər prinsipi Mənbə: [2;3;]	2	
4	Mövzu № 4. Orqanizm və onun yaşayış şəraiti Plan: 1.Ekosisem haqqında anlayış 2.Ekosisemin tərkibi, strukturu 3.Canlı orqanizmlərin yaşayış yeri 4.Su yaşayış mühiti kimi 5.Torpaq yaşayış mühiti kimi 6.Orqanizm yaşayış mühiti kimi 7.Canlı orqanizmlərin yaşayış şəraiti Mənbə: [1;2;3;)	2	
5	Mövzu 5: Ətraf mühit amilləri, onların təsnifatı Plan: 1.Ətraf mühit amillərinin təsnifatı 2.Ətraf mühit amillərinin orqanizmlərə təsiri 3.Orqanizmlərin ətraf mühitə təsiri Mənbə: [1;2;]	2	
6	Mövzu 6. Abiotik faktorların canlı orqanizmlərə təsiri 1.Temperaturun canlı orqanizmlərə təsiri 2.İşığın canlı orqanizmlərə təsiri 3.Torpağın pH-nın orqanizmlərə təsiri 4.Havanın nisbi nəmliyinin orqanizmlərə təsiri Mənbə: [1;2;]	2	
7	Mövzu № 7. Orqanizmin ətraf mühitə uyğunlaşma yolları Plan: 1.Passiv uyğunlaşma yolu 2.Adaptiv uyğunlaşma yolu 3.Müqavimətli uyğunlaşma yolu Mənbə: [1; 2;)	2	

8	Mövzu № 8. Bitkilərin həyatı formalarının eko-mofoloji təsnifatı Plan: 1. Bitkilərin həyatı formalarının eko-morfoloji təsnifatı 2. İ. Q. və T. İ. Serebryakovlara görə bitkilərin həyatı formalarının eko-mofoloji təsnifatı 3. Raunkiya görə bitkilərin həyatı formalarının eko-mofoloji təsnifatı 4. Bioloji müxtəlifliyin qorunması Mənbə: [1; 2; 4]	1	
	Cəmi:	15	

Laboratoriya məşğələsinin mövzuları

1	Mövzu 1. Autekologiya fənninin məqsədi, vəzifələri və digər elmlərlə əlaqəsi	2	
2	Mövzu 2. Autekologiyanın nəzəri əsasları, qanunları	2	
3	Mövzu 3 Autekologiyanın əsas prinsipləri	2	
4	Mövzu 4. Orqanizm və onun yaşayış şəraiti	2	
5	Mövzu 5 . Ətraf mühit amilləri, onların təsnifatı	2	
6	Mövzu 6.. Abiotik faktorların canlı orqanizmlərə təsiri	2	
7.	Mövzu 7. Orqanizmin ətraf mühitə uyğunlaşma yolları	2	
8	Mövzu 8. Bitkilərin həyatı formalarının eko-morfoloji təsnifatı	1	
	Cəmi	15	

XI. Fənn üzrə tələblər:

-Normal inkişaf etmiş bitkinin üzərində müşahidə və müqayisə aparmaq

-Bölmə və mövzular üzrə İKT-dən və elektron resurslardan istifadə etməyi, müxtəlif elektron dərs materiallarını, təqdimatları hazırlamağı

XII.Fənn üzrə təlimin nəticələri:

1. Autekoloji anlayışları və qanunları bilməli
2. Autekologiyanın metodlarını öyrənməli
3. Ətraf mühit amillərinin orqanizmlərə təsirini
4. Bioloji müxtəlifliyin qorunmasını

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I. Kollektiv sualları:

- 1.Autekologiya fənninin məqsədi, vəzifələri və digər elmlərlə əlaqəsi
- 2.Autekologiyanın metodları
- 3.Autekoloji anlayışlar və qanunlar
- 4.Libixin minimum qanunu
- 5.Şelfordun tollerantlıq qanunu
- 6.Stenobiont və euribiont orqanizmlər

7. Ətraf mühitin ekoloji tutumu
8. Ekoloji optimalıq prinsipi
9. Növlər ekologiyasının fərdilik prinsipi
10. Məhdudlaşdırıcı amillər prinsipi

II. Kollektivium sualları:

1. Ətraf mühit amillərinin təsnifatı
2. Ətraf mühit amillərinin orqanizmlərə təsiri
3. Orqanizmlərin ətraf mühitə təsiri
4. Temperaturun canlı orqanizmlərə təsiri
5. Işığın canlı orqanizmlərə təsiri
6. Topağın pH-nın orqanizmlərə təsiri
7. Havanın nisbi nəmliyinin orqanizmlərə təsiri
8. Passiv uyğunlaşma yolu
9. Aktiv uyğunlaşma yolu
10. Müqavimətli uyğunlaşma yolu

XV. İmtahan sualları:

I-blok

1. Autekologiya fənninin məqsədi, vəzifələri və digər elmlərlə əlaqəsi
2. Autekologiyanın metodları
3. Autekoloji anlayışlar və qanunlar
4. Libixin minimum qanunu
5. Şelfordun tollerantlıq qanunu
6. Stenobiont və euribiont orqanizmlər

II-blok

7. Ekoloji optimalıq prinsipi
8. Növlər ekologiyasının fərdilik prinsipi
9. Məhdudlaşdırıcı amillər prinsipi
10. Canlı orqanizmlərin yaşayış yeri
11. Su yaşayış mühiti kimi
12. Torpaq yaşayış mühiti kimi

III-blok

13. Ekosistem haqqında anlayış
14. Ekosistemin tərkibi, strukturu
15. Orqanizm yaşayış mühiti kimi
16. Canlı orqanizmlərin yaşayış şəraiti
17. Ətraf mühit amillərinin təsnifatı
18. Ətraf mühit amillərinin orqanizmlərə təsiri

IV- blok

19. Orqanizmlərin ətraf mühitə təsiri
20. Temperaturun canlı orqanizmlərə təsiri
21. Işığın canlı orqanizmlərə təsiri
22. Topağın pH-nın orqanizmlərə təsiri
23. Havanın nisbi nəmliyinin orqanizmlərə təsiri
24. Passiv uyğunlaşma yolu

V-blok

25. Aktiv uyğunlaşma yolu
26. Müqavimətli uyğunlaşma yolu

- 27. Bitkilərin həyati formalarının eko-morfoloji təsnifatı
- 28. İ. Q. və T. İ. Serebryakovlara görə bitkilərin həyati formalarının eko-morfoloji təsnifatı
- 29. Raunkiyyəyə görə bitkilərin həyati formalarının eko-morfoloji təsnifatı
- 30. Bioloji müxtəlifliyin qorunması

“Autekologiya” fənninin sillabusu **060702**- İxtisas-Aqronomluq; İxtisaslaşma-Bitki anatomiyası və morfologiyası; tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 fevral 2025-ci il, protokol № 06).

Fənn müəllimi: **biol.ü.f.d., dos.M.Ə.Ağayeva**

Kafedra müdiri: **tex.e.ü.f.d., dos.İ. C Kərimov**